Korppi 10.10.2017 183/10/2017

Lakivaliokunta

Kirjallinen lausunto 11.10.2017

HE 102/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi talous- ja velkaneuvonnasta

Kunnallinen työmarkkinalaitos (jäljempänä KT) on antanut lausunnon hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle laiksi talous - ja velkaneuvonnasta 12.5.2017 (TEM/1033/03.01.01 /2017). Lausunnossaan KT esitti, että talous- ja velkaneuvonnan siirrossa kunnilta oikeusapu- ja edunvalvontapiirien tehtäväksi tulee noudattaa liikkeen luovutuksen periaatteitta sellaisenaan.

Tässä lausunnossa KT lausuu henkilöstövaikutuksista ja siirtymäsäännöksistä (12 §) luovuttavan työnantajan eli kunnan näkökulmasta.

Liikkeen luovutus

Liikkeen luovutusta sääntelee EU:n direktiivi 2001/23/EY ja direktiivin määräykset on pantu täytäntöön muun muassa työsopimuslailla ja kunnallisesta viranhaltijasta annetulla lailla. Liikkeen luovutuksella tarkoitetaan yrityksen, liikkeen, yhteisön tai säätiön tai näiden toiminnallisen osan luovuttamista toiselle työnantajalle, jos luovutettava, pää- tai sivutoimisena harjoitettu liike tai sen osa pysyy luovutuksen jälkeen samana tai samankaltaisena (TSL 1 luku 10 §). Viranhaltijalain 25 §:n mukaan työnantajan liikkeen luovutuksella tarkoitetaan kunnan tai kuntayhtymän toiminnallisen osan luovuttamista toiselle työnantajalle, jos luovutettava osa pysyy luovutuksen jälkeen samana tai samankaltaisena.

EUT:n oikeuskäytännössä on asetettu direktiivin soveltamiselle kolme pääedellytystä:

1) Liikkeen luovutuksessa työnantaja vaihtuu pysyvästi
2) Luovutus koskee liiketoimintakokonaisuutta
3) Luovutus perustuu osapuolten väliseen sopimukseen tai julkisyhteisön päätökseen

Hallituksen esityksen mukainen liikkeen luovutus talous- ja velkaneuvonnan siirrossa oikeusapu- ja edunvalvontapiirien tehtäväksi

Liikkeen luovutusten määrä

Hallituksen esityksen mukaan talous- ja velkaneuvonnan palveluja on tarjonnut vuonna 2016 46 kunnallisia palveluntuottajaa eli 46 eri kuntaa ja 6 muuta palveluntuottajaa.

Esityksen vaikutuksissa kohdassa 3.4. on todettu, että talous- ja velkaneuvonnan uudistusta valmisteltaessa on arvioitu, että talous- ja velkaneuvonta ei muodosta yhtenäisesti organisoitua toiminnallista kokonaisuutta, eikä muutosta voida rinnastaa liikkeenluovutustilanteeseen.

Hallituksen esitys lähtee siitä näkökulmasta, että olisi vain yksi liikkeenluovutus, mikä ei pidä paikkansa. Liikkeenluovutuksia tulee olemaan yhteensä 52 joista kunnista tapahtuvia liikkeenluovutuksia 46.

Sitä, että täyttyisikö liikkeenluovutuksen oikeuskäytännöstä johdettu tunnusmerkistö, tulee siis tarkastella kunkin liikkeenluovutuksen osalta erikseen. Tällöin loppupäätelmä siitä, onko kyseessä liikkeen luovutus vai ei, poikkeaisi siitä, mihin tässä esityksessä on päädytty.

Hallituksen esityksen mukaiset liikkeen luovutuksen kriteerit

Hallituksen esityksessä kohdassa 3.4. vaikutukset henkilöstön asemaan todetaan ensin, että palvelun jatkuvuuden varmistamiseksi muutokseen sovelletaan liikkeen luovutusta koskevia säännöksiä. Tätä ei kuitenkaan tarkoiteta, koska seuraavassa lauseessa todetaan, miten liikkeen luovutuksesta tullaan poikkeamaan ja mitä rajauksia siihen tehdään.

Hallituksen esityksen mukaan talous- ja velkaneuvontaa tuottavan kunnan tai muun palveluntuottajan palveluksessa oleva henkilö siirtyy oikeusapu- ja edunvalvontapiirin palvelukseen, jos henkilö toimii lain voimaantullessa päätoimisesti talous- ja velkaneuvonnan tehtävissä ja hänet on otettu tehtävään ennen 1 päivää lokakuuta 2017. Päätoimiseksi katsotaan henkilö, jonka täydestä työajasta talous- ja velkaneuvonnan tehtävät muodostavat 1 päivänä lokakuuta 2017 vähintään 70 prosenttia.

Hallituksen esityksen kirjaus on erittäin ongelmallinen luovuttavan työnantajan näkökulmasta.

1) Esityksessä on rajattu liikkeen luovutus koskemaan vain sitä osaa päätoimisesta henkilöstöstä, joka on otettu tehtävään ennen 1.10.2017. Kyseinen päivämäärä on takautuva lain voimaantuloon nähden, joka asettaa luovuttavan työnantajan kohtuuttomaan asemaan. Luovuttavan työnantajan olisi pitänyt jo ennen hallituksen esityksen antamista tietää, että henkilöt, jotka palkataan tietyn päivämäärän jälkeen, eivät kuulu liikkeen luovutuksen piiriin. Tämän esityksen mukaan nämä henkilöt jäisivät luovuttavan työnantajan palvelukseen ja jos heitä ei voida uudelleen sijoittaa muihin tehtäviin, joutuu luovuttava työnantaja heidät irtisanomaan, vaikka kyse olisi henkilöstä, joka tekee 100 % talous- ja velkaneuvonnan tehtäviä.

2) Esityksessä on myös toinen rajaus, joka koskee päätoimisuutta. Esityksen mukaan vain päätoiminen henkilöstö siirtyy ja päätoimiseksi katsotaan henkilö, jonka täydestä työajasta talous- ja velkaneuvonnan tehtävät muodostavat vähintään 70 %. Tämä kirjaus on paitsi liikkeen luovutuksen periaatteiden vastainen, myös erittäin tulkinnanvarainen.

Liikkeen luovutuksen osalta sovelletaan yleisesti pääasiallisen työn periaatetta eli henkilö kuuluu liikkeen luovutuksen piiriin, mikäli pääasiallinen osa hänen työstään kohdistuu luovutettavaan osaan. Pääasiallisuudella on yleisesti katsottu tarkoittavan yli puolta työtehtävistä.

Mitä on tarkoitettu kirjauksella "jonka täydestä työajasta talous- ja velkaneuvonnan tehtävät muodostavat vähintään 70 %". Onko sillä tarkoitettu, että vain täyttä (100 %) työaikaa tekevät siirtyvät, mikäli talous- ja velkaneuvonnan työtehtävät ovat tästä 70 %. Entä osa-aikaiset henkilöt; jos henkilön täysi työaika on 60 % ja hän tekee täyden työaikansa siirtyviä tehtäviä, siirtyykö hän vai ei tämän kirjauksen perusteella?

KT:n esitys uudeksi 12 § 3 momentiksi

Tämän lain nojalla oikeusapu ja edunvalvontapiiriin siirtyvien tehtävien ja tehtäviä hoitavan henkilöstön siirtymiseen sovelletaan liikkeen luovutusta koskevia säännöksiä. Talous- ja velkaneuvontaa tuottavan kunnan tai muun palveluntuottajan palveluksessa oleva henkilö siirtyy oikeusapu- ja edunvalvontapiirin palvelukseen, jos **henkilö liikkeen luovutus hetkellä toimii pääosan työajastaan** talous- ja velkaneuvonnan tehtävissä. Henkilö siirtyy siihen oikeusapu- ja edunvalvontapiiriin, jonka alueella kumottavassa laissa tarkoitettu kunta tai muu palveluntuottaja toimii. Hän voi suostumuksellaan siirtyä myös toisen oikeusapu- ja edunvalvontapiirin alueelle perustettavaan virkaan.

KUNNALLINEN TYÖMARKKINALAITOS

Neuvottelupäällikkö Sari Ojanen

Työmarkkina-asiamies Kirsi Korppi